

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Nr. 18.

ANULU XXV.

Sibiu 315 Martiu 1877.

Telegraful este Duminec'a si Joi'a, la fie-care d'ne septemani cu adausulu Poisioerei. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditor'a foiei, pre afara la z. r. poste cu bani gal'a prin scrisori francate, adresate câtra expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajecelalte pârti ale Transilvaniei si pentru p. vinecielu din Monarchiu pre unu anu 3 fl. iera pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prime, si tier streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru întâi'a ôra cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ôra cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

O adresa.

Fiindu recercati, implinim o datorintia publicistica, cându publicâmu, respective reproducem, adres'a de mai la vale, aparuta dejã in „Gazet'a Transilvaniei“ si in alte foi neromâne din patria.

Premitemu mai întâiu comitiv'a cu carea ni s'a tramisu adres'a:

Domnului Redactoru alu „Telegrafului Romanu“ in Sabiu.

Noi români brasioveni amu fostu asternutu Escelentiei Sale Présantitului Metropolitu alu româniloru gr. or. din Ungari'a si Transilvani'a una adresa relativa la inaltulu cerculariu publicatu in Nr. 2 alu „Tel. Rom.“

Nu scimu cum si pe ce cale a strabatutu in publicu scirea, cumca acea adresa aru fi ostila fatia cu capulu nostru bisericescu. — Deci spre a delaturã ori-ce pareri eronate 'ti comunicâmu adres'a aci si Te rugâmu se aibi bunatate a o publicã dimpreuna cu numele fia-cãrei persône ce au subscris'o in celu dintâiu Nr. alu stimatului diurnalu ce redigeati.

Cu destinsa stima etc.

Escelenti'a Vóstra Présântite Parinte!

Inaltulu cerculariu alu Escelentiei Vóstre cu dat'a Sibiu 1 Ianuaru 1877 publicatu in nr. 2 alu „Telegrafului Romanu“ din Sibiu, adresatu câtra clerulu si poporulu românu gr. or. din archidieces'a Transilvaniei, a produsu in publiculu românu, si specialu in noi subscrisii simtiemente de natura fôrte varia.

Suntemu mangaiati, ca in aceste tempuri atãtu de critice pentru natiunea româna, capulu nostru bisericescu a inceputu a se interesã de binele si siguranti'a filorui sei sufletesci; inse ingrigirile exprimate de Escelenti'a Vóstra in acelu inaltu cerculariu, trebuie sa marturisim, ca ni se paru basate pe informatiuni neesacte.

Suntemu de acordu cu Escelenti'a Vóstra, ca libertatea si egalitatea, binele patriei comune, prin urmare si fericirea natiunei române locuitoare in acêta patria, suntu conditionate prin increderea reciproca prin bun'a intelegere a natiuniloru conlocuitoare, si ca din contra, neintelegerea si necrederea reciproca pôte deveni funesta, atãtu pentru patri'a intrêga, câtu si in specia pentru noi români; concedeti-ne in sa exprimãmu parerea nôstra, ca decã astadi intre natiunalitãtile locuitoare in Ungari'a exista necredere séu neintelegere, apoi români la acêst'a suntu cu totulu nevinovati.

Suntemu cu totulu de acordu cu Escelenti'a Vóstra, ca istori'a, trecutul româniloru este o eclatanta dovêda despre virtutile, cari caracterisêza pre Români, adeca despre credinti'a câtra tronul si iubirea de patria. Români cá cei mai vechi locuitori ai acêstei patrii, pe care au ingrasiat'o cu multu sânge romanescu, o au iubitu si o iubescu chiaru si atunci, cându ea a devenitu pentru ei muma vitrega.

Ne-a surprinsu deci fôrte neplacutu, ca pre lângã tóta acêta convingere bine motivata, Escelenti'a Vóstra totusi a-ti aflatu de lipsa a Ve scobori de pre inaltulu scaunu metropolitanu pe aren'a politica spre a ne admonã, cá sa nu ne lasãmu a ne seduce „de simpathii séu chiaru de insufletiri intr'un'a séu alta parte“,

de a nu ascultã cuvinte cari potu sa sguduie simtiemintele nôstre patriotice, cu unu cuventu: spre a ne admonã cá sa fimu buni patrioti.

Acestu inaltu circularu, adresatu de Metropolitulu greco-orientalu câtra fii sei sufletesci, va fi pentru istoria si in mânilu adversariloru nostri unu tristu documentu, ca a fostu cându-va necesitate cá români greco-orientali din archidieces'a Transilvaniei, pentru a-si iubi patri'a, sa fie admonati de capulu lorui bisericescu, ba chiaru amenintati cu perderea constitutiunei bisericesci si a ajutóreloru de statu.

O atare nota de infidelitate ne-a umplutu inim'a de durere, cáci este cu totulu nemeritata.

Si subscrisii au consciintia despre *miscamintele politice, ce se petrecu in vecinatatea monarchiei nôstre*, dara ca aru esistã între români agitatiuni in dreptate in contr'a intereselor patriei, ne este cu totulu necunoscutu.

Totu asiã de putienu se potu cualificã de nepatriotice si parerile, câror'a s'a datu espresiune in diurnalele nôstre natiunale si anume in unulu din ultimele numere ale „Teleg. Rom.“ din anulu trecut.

Acele enunciatuni publicistice nu suntu decãtu exprimarea unoru inimi patriotice, cari dupa impregiurãrile presinte desperêza de viitorulu patriei; acei articuli nu cuprindu, decãtu tipete de durere pentru nenorocirea acêstei patrii, in care noi trebuie sa ne cautãmu si sa ne aflãmu salvarea nôstra. Acele pareri asiã dara potu fi subscris de ori-care românu, care are cunoscintia de drepturile natiunei se si tiene la demnitatea ei.

Asiã dara, decã astadi între români si natiunea domnitóre exista necredere si neintelegere, cari potu periclitã patri'a comuna si cu ea si biserici'a si natiunea nôstra, apoi caus'a la acestea trebuie cautata cu totulu airea si nu in tienti'a natiunei române; iera acel'a care voiesce sa delature reulu, trebuie sa-i caute adeverat'a sorginte spre a-lu vindecã.

Deci cu tóta increderea fiasca venim a depune inaintea Escelentiei Vóstre acea convingere a nôstra firma, ca caus'a neincrederi, ce domnesce astadi între români si magiari este eschisiva persecutiunea apriga intentata de conducatoriul statului asupr'a nôstra.

Decã instructiunea nôstra publica nu numai nu este ajutata, dar' si impededata prin mesuri legislative si administrative; decã limb'a româna este neconsiderata; decã tôte actiunile nôstre de inaintare suntu paralizate; ba decã chiaru se comitu atentate de desnacionalizare in contr'a nôstra, sa ne fia celu putienu concesu a ne plãnge inaintea lumii despre aceste acte neumane si a strigã in lumea larga, ca in patri'a nôstra exista ômeni, cari in orbi'a lorui, voru sa infiga pumnalulu in peptulu natiunei române, fãra a se cugetã la reulu ce-lu facu prin acêst'a patriei comune.

Decã Escelenti'a Vóstra in parintesc'a-Ve ingrigire, inspaimentatu de reulu neincrederi ce amenintia patri'a si natiunea româna, a-ti binevoitu a ve cobori de pre scaunulu archierescu pre aren'a politica spre a-lu vindecã, atunci noi cu fiasca incredere adresãmu rugãrile nôstre câtra Escelenti'a Vóstra, cá sa nu pregetati a aduce la indeplinire frumós'a opera ce a-ti inceputu, adeca sa restituiti

increderea între d'oue natiuni de acea'si sôrte.

Ve rugãmu cu tóta supunerea sa fiti interpretele simtiemintelorui nôstre de lealitate câtra Inalt'a Casa domnitóre si câtra patria.

In puterea inaltei positiuni, ce ocupati vocea Escelentiei Vóstre petrunde usioru la locurile competente, indurati-Ve a convinge pe conducatoriul statului, ca români dela o margine a terei pâna la ceea-lalta, astadi nu au si nu potu avea alta convingere, decãtu aceea ca sôrtea lorui cu a magiarilorui este un'a si aceea'si; ca români in acêta patria nu au alta aspiratiune, decãtu de a esistã, a se cultivã si inaintã cá români, dar' ca la acêst'a voru tienea cu ori-ce pretiu; ca loviturile ce cadu din partea guvernului asupr'a nôstra, lovescu pe cei mai credinciosii aperiatori ai patriei, lovescu patri'a in sesi.

Decã Escelenti'a Vóstra cu ajutoriulu celui a totu-putinte veti esoperã, cá acele persecutiuni, acele plagi pornite asupr'a nôstra sa se curme, atunci reulu care Va ingrigiatu parintesc'a inima, adeca neintielegerele între noi si natiunea magiara, de sine va incetã; patri'a, biserici'a si natiunea se voru bucurã de fructele bunele intielegeri, iera meritele Escelentiei Vóstre voru fi neperitóre.

Dumediue sa Ve intarêscã, Escelentia, cá sa puteti eluptã acestu frumusu succesu.

Suntemu cu profundu respectu ai Escelentiei Vóstre pré plecati fii:

Diamandi I. Manole. Niculae T. Ciurcu. Constantinu I. Popasu. Constantinu Steriu. Ioanu Lengeru. Radu Pascu. Nicolau Strevoiu. Ioanu Urzica. Nicolau I. Baboceanu. Stefanu Poenariu. Ioanu Persoiu. Alecu N. Orghidanu. Nicolau Catan'a. Iosifu Puscariu. Dumitru Eremiasu. Charitonu N. Ciurcu. Simeonu P. Mailatu. Constantinu Voicu. Iónu B. Popoviciu. Ioanu B. Popu. George Moldovauu. Vasilie Voin'a. Ioanu B. Gamulea. George Georgiu. Munteanu cand. de adv. Nicolau Flustureanu. S. P. Rose'a. Christea Orgidanu. Ioanu Dusinoiu. Ioanu Radovicu. Ioanu Manole. Ioanu Bogdanu. Ioanu Capatina. Dumitru Lupanu. George Brezoceanu. Ioanu Rasnoveanu. Andreiu Voina. George Florianu. Nicolau Giuvelca. Irodionu Negutiu. Radu Stefanu. Andreiu Pitisiu. Ioanu Burbea. I. A. Navrea. Andreiu Lupanu. Nicolau Butmaloiu. Ioanu Pascu. George Colibanu. Iacobu Grindu. Ioanu Lupsianu. Ioanu Bobancu. Andreiu Munteanu. Radu Burbea. George Frunza. Christea Olteanu. Ioanu Bobancu. Sterie I. Stinge. Georgiu Maniu. Christea Ch. Orghidanu. B. L. Popoviciu. Vasilie Antoniu. Const. Pascu. Teodoru Nicolau. Dimitrie D. Lupanu. S. B. Popoviciu. Ioanu Spuderc'a. Rudolfu Mazarescu. Ioanu Boeriu. Alecsi Moldovenu. Florea Colibanu. Georgiu Colibanu. Dumitru Munteanu. I. G. Ioanu. Ioanu I. Pedure. Teodoru Zernovenu. Nicolau Musc'a. Dumitru Constantinu. Ioanu Christianu. George Porescu. Dumitru Gonzea. Nicolau Giginitia. Nicolau Socaciu. George Navrea. Nicolau Purcareu. Ioanu Mazare. Nicolau Bobancu. Nicolau I. Padure. Ioanu Bratu. Dimitrie I. Bobancu. George Cocorandu. Nicolau G. Capatina. Christea Tabara. Dumitru Sibieanu. Ioanu Zernoveanu. Ioanu Bidu. George Capatina. Ioanu Priscu. Nicolau Frigatoru. I. Stinghe.

Cultur'a magiara.

II.

Românulu are d'oue cuvinte, care despartu lucrarea sufletesca in d'oue pârti deosebite: omulu *cugeta* si omulu *gandesce*. Suntu lucruri, pre care nu ni le putemu gandí decãtu intr'unu singuru chipu: asiã, cum suntu. Suntu apoi alte lucruri, pre care ni le gandim dupa placu, fãra a tiené séma, decã suntu ori nu suntu, precum noi ni le gandim. Astfeliu este unu feliu de lucrare sufletesca disciplinata, *cugetarea*, care totu-déun'a tiene séma de acea, ce intr'adeveru este ori celu putienu pare a fi, si este altfeliu de lucrare sufletesca nedisciplinata, *gandirea*, care nu tiene séma de nimicu, ci remane mai multu ori mai putienu unu visu, pre care 'lu visãmu fiindu tredi. Intocmai precum suntu ômeni, suntu si popóre dispuse la visatorie si magiarii suntu cu deosebire unu asemenea poporu. Ômeni de sânge in ferbentatu, ce suntu, ei suntu lipsiti de indelung'a rabdare, pre care trebuie sa o aiba unu omu spre a controlã propriile seles *cugetãri* si a se incredintiã, decã ele corespundu cu faptele. Tocmai pentru acea lucrarea lorui sufletesca indeobsce remâne nedisciplinata. Unu asemenea poporu inse e in mare gradu incapabilu de sciintia: chiaru audiendu unu adeveru, e dispusu a-lu primí fãra de controlu, a luã form'a dreptu fondu si a se multiamí cu aparentiele, cându s'aru cere ôre-si care munca sufletesca pentru aflarea adeverului.

Acêst'a e trasatur'a temeinicã in vieti'a sufletesca a magiarilorui. S'a disu in trecatu, ca partea *cugetatóre* a ômenilorui, care iau parte la vieti'a publica din Ungari'a, indeobsce nu suntu magiari; chiaru cu mai multu temeiu se pôte sustiené, ca aprópe toti ômenii, care iau parte la vieti'a scientifica a Ungariei, suntu nemagiari, care s'au declaratú ori nu s'au declaratú de magiari. Sa numerãmu pe degete profesorii dela universitãtile, academiele si indeobsce dela asi-diamintele de invetiamentu superioru ale magiarilorui; sa trecemu preste literatur'a scientifica a lorui: va trebui sa ne incredintiãmu, ca cei mai de frunte dintre adunatoriul si respanditoriul sciintielorui nu suntu magiari. Natiunea magiara se multiamesce cu unu siru de aparentie: e destulu cá cine-va sa scrie in limb'a magiara, pentrucã scrierea lui sa faca parte din literatur'a magiara; e destulu cá cine-va sa invetie limb'a magiara, pentrucã sa pôta fi profesoru magiaru; ei nu se intrêba inse, decã ideile cuprinse in carte ori acelea, pre care le profesêza invetiãtulu strainu in limb'a magiara, suntu idei, care potu fi respandite între magiari ori-care, fiindu respandite, nu cum-va turbura sirulu de idei firescu alu magiarilorui. In fondulu sciintiei nu este natiunalitate: adeverulu remâne adeveru pentru tôte popórele. E inse natiunalitate in form'a, in care adeverulu se presenta; e natiunalitate in aplicarea adeverului; e, in sfersitu, natiunalitate in alegerea siruriloru de adeveruri. E destulu sa aruncãmu o privire asupr'a literaturorui scientifique a englezilorui, francezilorui si germanilorui, pentrucã sa nu ne mai putemu indoí, ca este natiunalitate si in sciintia. E deosebita form'a, in care se presenta si deosebitu modulu, in care se aplica adeverulu la deosebite

larii turciloru in colibi pe insul'a noastră, delegatii otomani au recunoscutu faptulul dându-ne satisfacere; nici decum: pretindu ca o parte din ostrovu se numesce Pirgos, ca este alu lor; iera de restu nici ca voru sa se ocupe. Comisarii români probéza ca ostrovulu are unu singuru nume Gur'a-Camii, ca de 20 ani se exploata periodicu de guvernulu român, prin cumparatori români, cá d. Galitia si alti. Tóte acestea in sa suntu in zadaru, căci furberia si duplicitatea turcesca nu potu a se schimbá prin nici unu argumentu. Comisiunea s'a intorsu in'apoi, remându cá cestiunea sa se trateze pe cale diplomatica.

Colectiune

de materii, relative la matrimoniu si divortiu in biseric'a gr. or.

(Urmare.)

XVI.

Cestiunea averei.

Amu vedutu din cele espuse mai susu, si in deosebi din pravila, ca suntu despartienii cu dauna si fara dauna, adeca cându partea vinovata si perde avere séu zestre si cându nu se tragu asemenea urmări din divortiu (boni gratia d. e. din impotentia, intrarea in monastire etc.)

Astadi inse, cându partea averei cade sub legile statului, firesce nu se mai póte face acea deosebire in casuri de decide cu divortiu, fara numai intr'atát'a, încátu se atinge de spesele procesului divortialu, la a căroru plătire se condanna de regula partea vinovata.

Cumca deciderea asupr'a spese-loru procesuali cá accessori, cade in competinta forului bisericescu, care decide despre divortiu, cá cauza principala, nu mai póte fi indoiéla; si chiaru procedura noastră civila de adí (art. dietalu 54 din an. 1868 in §. 22. si §. 346 intaresce acést'a, pe bas'a căror'a curtea de cassatiune in unu procesuu specialu in an. 1872 au decisu astfelu, ca chiaru si concederea executiunei, pe bas'a unui deliberatu, spre incassarea speseloru, are a o face forulu bisericescu, care, apoi va recuirá pe celu civilu pentru efectuare.

Se póte luá la deciderea despre spese, de regula, ca in tóte casurile de divortiu boni gratia, unde pravila nu prescrie urmări de daune, spesele aru fi a se compensá (un'a pentru alta); ier' unde se prescriu daune, aru fi a se condamnă acea parte (vinovata) in purtarea speseloru ei si in rebonificarea speseloru partiei contrarie (deca acést'a le-au cerutu), in sarcin'a cărei'a aru cadea daun'a dupa pravila.

Se intielege de sine, ca acolo, cându partile se indruméza la convietuire, nu póte fi vorba de rebonificarea speseloru.

Mai vine a se observá, ca sentintia prin care se adjuceca spesele, se prescrie sum'a in tempulu de plătire sub urmările de executiune, căci numai sub alta forma procesuala se va putea efectui executiunea.

XVII.

Ce se atinge de *defensori* pentru aperarea casatoriilor, in canónele bisericéi noastre nu aflámu mai multu, decátu in can. 2. sin. ecum. 4-le (Calcedonu) acea indigitatiune, ca episcopii si-au alesu advocati (Ekdiki), ier' in can. 83 sin. loc. din Cartagen'a se otaresce, a se cere dela imperati defensori pentru seraci, si defensorii acesti'a sa se aléga si ei impreuna cu purtarea de grija a episcopiloru se defende pe seraci in contr'a tiraniei bogatiloru; ier' can. 107 a acelu sinodu din Cartagen'a, se concede, sa se céra concessiuni dela imperati, cá sa se asiedie defensori (scolastici), cari sa apere lucrurile bisericesci in con-

tr'a celoru ce se opumu acestor'a si sa arete cele de nevoia si sa intre si in cancelariile judetiloru.

In Pidalionu la esplicarea canonului 2. sin. 4-le se dice: ca de 2 feluri erau advocatii acesti'a, adeca bisericesci, dupa acestu canonu, si din afara si imperatesci dupa can. 83 si 107. Cartagen'a, si se numesce acesti'a de cátra Balsamonu, defensori, ier' de cátra Iustinianu bisericesci advocati. Ier' la esplicarea can. 83 Cartag. se provóca. Pidalionulu la novel'a 15 a lui Iustinianu despre advocati resp. defensori. Acést'a novela 15 tractéza „de defensoribus civitatum“, cari se asiédia in provincii spre acelu scopu eminentu: de a aperá dreptulu si justitia atátu fatia de cei ce au lipsa de acestu ajutoriu, cátu si fatia de deregatorii oficianti, si apoi a fi acestor'a de ajutoriu precum si a ingrigi cá ei sa nu abuzeze in justitii. Iustinianu dá acestoru defensori inca si o jurisdictiune preste lucruri anumite; apoi enumera intre acesti defensori si pre defensorii, ce suntu alesi de episcopi si de vener. cleru (epilogus nov. 15); ier' in novel'a 20 „de administrantibus officia in sacris appellationibus“ cap. 9. amintesce de ei cá „advocati“.

Se vede dar' ca atátu cererea sinodului, pentru a i se dá defensori apre aperarea trebiloru bisericesci (cum suntu si defensorii statului) s'au incuviintiatu de cátra imperatii bizantini, cátu si aceea, ca biseric'a si au alesu si singura atari defensori.

Espreu inse se amintesce despre acesti defensori in scriptele imperati-loru Arcadiu si Honoriu din anii 405-409): cumca ei au de a persecutá si a dirigá faptele inmorali, de stupru, de adulteriu etc. la judecatorii, si totu aci se dice: „defensores ita praecipimus ordinari, ut sacris orthodoxiae religionis iubuti misterii, reverendissimorum episcoporum, nec non clericorum et honoratorum ac possessorum et curialium decreto constituentur: de quorum ordinatione referendum est ad illustrissimam praetorianam potestatem: ut literis ejusdem magnificae sedis eorum salidetur autoritas. §. 1. Quod si quid a qualibet persona contra publicam disciplinam in lexionem possessorum fieri cognoverint defendares referendi habeant potestatem ad potestatem ad illustres et magnificos viros praefectus praetoriis et illustres viros magistros . . . .“

Asiá se vede, ca biseric'a noastră nu au avutu speciali defensori numai pentru matrimoniu, ci au avutu defensori pentru tóte lucrurile bisericesci atátu sacramentali, si din afara, si ca acesti defensori per eminentem au fostu defensorii asiediaminteloru si legiloru bisericesci, ai moralitátiei si ai apesatiloru, prin urmare si ai sântieniei matrimoniului pe bas'a legiloru bisericesci.

Positi'a acestoru defensori, indeosebi curatu bisericesci, au avutu locu si in ierarchie, si au fostu inalta. In alu 6-le secolu cându mai întâiu patriarhii au inceputu a-si impartí unele functiuni ale lor, aflámu intre functiunii lor: 1. Singeli si protosingeli (impreuna locuitori) cari se ocupau cu treburile casnice ale patriarhului. 2. Sacelarii pentru treburile de avere. *Protekdici* primii operatori pentru trebile patriarhului cu *Ekdiki*, cá ajutori ai lor, apoi 4. Karto filax paditori (scriitori) de lucrurile judecatoriesci. 5. Referendarii, cá organe comunicátore in afara.

De aci inca se vede, ca in biseric'a noastră nu au fostu cunoscuti a. n. defensori matrimoniali per catech-sochen si numai pentru acestu scopu.

Din contra catolicii au defensori speciali matrimoniali, cari suntu chiamati a defendá legatur'a si sustienerea ori-cărui matrimoniu, sub ori-ce impregiurári si cu ori-ce mijlóce; si acést'a devine de acolo, ca biseric'a apuséna se tiene de acelu principiu:

ca matrimoniulu nu este disolvabilu, fara numai din caus'a mortii naturale, prin urmare acela absolutu, fara nici o exceptiune trebuie sa se sustiena si defende.

In contr'a acestui principiu inse reprezentantii bisericéi resaritului, in pertractările de uniune, cerute de biseric'a Romei urmate dupa conciliulu din Florentia si totu asiá in conciliulu dela Trientu, s'au luptatu si s'au opusu, si nimic'a din cele legalmente usuate in biseric'a gr. or. in privintia divortiuului nu au voitu a cedá séu a recede dela acestea.

Dupa ce s'au amestecatu legislatiunea Austriei in treb'a casatoriei divortieloru in biseric'a noastră si au prescriu motive divortiali in legea civila (cari altcum au basa in legile bisericesci), apoi nu numai s'au orenduitu unu reprezentante politicu pentru controlarea despartieniloru prin decret. aul. din 15 Decembre 1788 nr. 926 si din 28 Decemb. 1789 nr. 1087, dar' prin patent'a din 22 Fauru 1891 nr. 115 s'au introdusu inca si unu defensor matrimonii la despartiri in biseric'a noastră (asemenea cu alu catoliciloru); si acést'a o au facutu din acea cauza, ca se presupunea, ca in biseric'a noastră s'aru despartí casatiile cu usiurate spre daun'a statului. Inse canónele si legile bisericéi noastre suntu destula garantia in contr'a acestoru amestecuri. Biseric'a noastră, carea din cause juste si pentru sustienerea sântieniei, curatieniei si vadii matrimoniului, despartiesce acea legatura nuptiala, in carea se vatema acele scopuri, moralitatea si umanitatea, nu póte cere cá cine-va din credinciosii ei sa apere o legatura si vietuire conjugala, condamnata de biseric'a si nu póte suferi, ca sub pretestulu misteriuului matrimoniului sa se ascunda fapte inmorali si neumane. Dar' si in contr'a convietuiri unu omu dela care se pretinde dreptate, si adevuru, aru fi, cându elu aru trebui sa apere ce-va, in contr'a prescrieloru legali si a convingerei sele de dreptu.

Mai usioru se póte asemená pusetiunea si chiamarea defensoriloru in biseric'a noastră cu acea a procuratoriloru statului (si defensores civitatum in imperiulu bizantinu, cam asiá ce-va au fostu), cari nu suntu chiamati a acusá pe cei nevinovati, ci numai pe acei'a, ce vatema legea statului. Precum suntu acesti procurori aperiarii si vighietorii statului si a legiloru lui, asiá si defensorii nostri suntu defensori ai bisericéi, ai legiloru bisericesci si si resp. ai sântieniei si curatieniei matrimoniului. (Va urmá.)

Corespondintia.

Din protopresbiteratulu Tarnavei superioare in 21 Fauru 1877 st. v.

Motto: „Vrednicu este lucratoriulu de plat'a sea.“ Luc'a e X v. 7.

Toti functionarii publici si au sistemisate léfele lor, amesuratu ocupatiunei si servitiului ce oferu societátiei, dupa cunoscutulu proverbu germanu: „Wie die Arbeit, so der Lohn“, séu pe romanescu: cum e lucrulu, asiá e simbria, numai singura preotimea noastră romana si invetiatorii nostri confesiunali in mare parte suntu asiá de reu dotati încátu nu li se remuneréda ostenelele. Déca primivu si numai la notarii comunali asiá numiti cercuali, vomu aflá ca ei suntu mai bine dotati decátu preotii români, macaru ca dela cesti din urma se pretinde, cu deosebire in tempulu de fatia, mai multu cá ori si dela cine. Un'a parte din preotii nostri si si implinescu datorintia loru intr'unu modu laudabilu, ceea ce pune pre multi din trele conlocuitorii sasi si unguri in uimire dicendu ca cum póte preotulu românú face atâtea servitiiu poporeniloru sei prelânga o léfa asiá de ba-

gatela? Ceealalta parte inse, carea nu se prea intereséza de binele si inaintarea supusiloru sei credinciosi, va fi aplicandu intorsu proverbulu citatu: „Cum e simbria, asiá e lucrulu.“

Cestiunea subsistintiei clerului nostru aru trebui se preocupe pre fiecare credinciosu alu bisericéi noastre si mai cu séma pre organele cari suntu chiamate spre acést'a, precum suntu, sínódele parochiali si protopresbiterali si comitetele acestor'a etc. pentrucá este constatatu, ca fara dotatiune corespundietória nu putemu avé preoti luminati, si iera fara preotime bine pregatita nu potemu a teptá inaintarea némului nostru. Prea venerabilulu sinodu archidiecepsanu, ce e dreptu, inca la inceputulu activitátiei sele in anulu 1870, considerându impregiurările tempului presinte ale seculului alu 19-lea si basatu pre cuvintele s. evangelistu Luc'a: „Vrednicu este lucratoriulu de plat'a sea“, s'a consultatu asupr'a mesuriloru ce aru fi a se luá pentru ameliorarea stárei materiale a preotiloru din archidiecepsa. In siedintia sea a X-a din 28 Aprile a si decisu in objectulu acést'a urmátorele: *Emolumentele de ori-ce natura, ce au fostu impreunate cu posturile preotiesci, pâna la actual'a organizatiune a parochieloru din archidiecepsa, nu se potu miciorá nici prin contracte, nici prin concluse parochiali, si miciorările incercate séu efectuite se declara nulificate; din contra acele emolumente suntu dupa impregiurári si dupa putintia a se mari in fia-care parochia, aducându-se in proportiune drépta cu cerintiele tempului presentu etc.* (V. Actele sinod. a. 1870 pag. 57.) Dorere inse acestu conclusu, si altele asemenea acestu'a, suntu numai pe harthia pâna in diu'a de astadi; nu se prea observa decisiunile sinodali — intielegu in protopresbiteratulu susu amintitu alu Tarnavei superioare, — ceea ce se va vedé si din urmátorele:

Parochia gr. or. a Lasleului românú, constatátore din preste 600 suflete, si cea mai buna din tractulu Tarnavei sup. a devenitu in vacantia de trei ani déca nu mai multu, trecendu parochulu de acolo la cele eterne. Acestu postu de parochu nu s'a reintregitu inca atát'a tempu trecendu la mijlocu, si astfelu preste un'a suta de familii au fostu si suntu lipsite de pastoriu sufletescu, de invetiatoriu, de conducatoriu. S'au scrisu intr'adeveru concursulu in stim. fóia „Tel. Rom.“ si inca de trei ori si anume in an. 1874 in an. 1876 si iera in a. c. Si ce sa vedi? Comparandu concursulu publicatu in amintitii trei ani vedemu ca léfa preotului in locu sa fia inmultita, séu celu putieniu se remána cea hotarita si numita in concursulu întâiu, ea este redusa, miciorata. Asiá dela 30 jug. in urma se pogóra la 26, din dóue ferdele cucuruzu vine la un'a si in fine dela câte o di de lucru dela 140 familii, care inca i-aru fi prinsu bine fiitoriului parochu precum si ferdelile acelea de cucuruzu, iera vine la nimic'a.

Eata prea on. d. redactoru conclusu sinodalu calcatu in picioare. Eata neobservare a legeri. Ca cum vine comitetulu parochialu din Lasleulu românú si inca in contielegere cu par. protopresbiteru tractualu la miciorarea lefei preotiesci, nu mi potu esplicá. Au dóra nu se recere si astadi pentru acea parochia tocmai asiá unu preotu calificatu, cá inainte de ast'a cu trei patru ani?

Marturisescu ca amu asteptatu cá sa se rectifice acelu concursu, ceea ce pâna acum'a nu s'au intemplat. Me magulesce inse sperantia, ca prea venerabilulu consistoriu archidiecepsanu, cá competente in afaceri de acestea, nu va suferi cá sa se neglige din partea organeloru subalterne bisericesci decisiunile foruriloru legislative, nu va suferi violarea legeri; ci va intreveni si in casulu de fatia, pentrucá nu in urma sa se mai intemple lu-

cruri de soiulu acest'a, cari de siguru aduc daua bisericeii n'ostre.

Cá de incheiare mai adangu ca in p'p'riat'atulu Ternavei superioare suntu vre-o câte-va parochii vacante. Reintregirea acestor'a nu aru trebui amanata, pentruca dupa dis'a poetului: „Cándu e turm'a reslatita . . . . . fára pastoriu, lupulu iese dela pánda si-o sugruma mai usioru.“ L....

Sighisíor'a, 25/2

Domnule Redactoru! VEDIENDU CA activitatea, atátu a despartimentului alu 21-lea (Sighisíor'a) alu „Asociatiunei transe pentru literatur'a romána si a reuniunei de lectura din Nadesiulu sasescu, este impededata de mai multi ani, si acést'a mai multu numai din neinteresarea celoru ce suntu pusi in fruntea acestor'a, amu aflatu consultu a interpelá pre d. directoru alu numitului despartimentu ca are de cugetu a convocá adunarea generala si astfelu a reincepte activitatea; iéra pre caseriu si bibliotecariulu reuniunei a-si dá socotelele, déca nu se aduna membrii, in vre-unu diurnalu publicu óre-carele.

Dechiaru din capulu locului, ca interpelatiunea mea cátra mentionatulu d. directoru si cátra cei-lalti doi nu o amu facutu din alta óre-carea pofta, acum'a la urma sa cugete mai seriosu asupr'a lucrului, se numai abuzeze si mai departe de increderea pusa intr'ensii din partea membriloru.

Unulu dintre cei interpelati si anume Teodoru Danu prin unu articulu, fauritu de altulu si subscribitu de densulu, dtto 16/2 a. c. si publicatu in nrulu 12 alu acestui stimatu diurnu sub rubric'a corespundintia, vine si raspunde la interpelatiunea mea, in carele in locu se arete starea cea adeverata a lucrului, déca tocmai nu-i convine séu nu póte a-si dá ratiotiniu, se pune si insira la lucruri cari n'au nici umbra de adeveru. Densulu dice „ca intentiunile membriloru, intre cari si a lui“ au fostu curate etc. Din câte sciu eu ca s'au vorbitu despre reinvierea cestiunatei reuniuni, atát'a potu dice ca intentiunea lui a potutu si póte fi oricum altmintrelea numai curata nu. Apoi si despre intentiunea curata a membriloru, pentruca amu causa sa me indoiescu, pentruca unde suntu intentiuni curate, acolo neinteresarea, cu carea ii timbreza caseriu, nu are si nu póte avé locu. De aru fi avutu intentiune curata fatia de reuniunea a cárei caseriu este, si sa se fi interesatu de prosperarea ei, atunci de siguru nu aru fi refusat primirea tacsei de membru, cu carea fu imbitiatu din partea unui preotu din juru de vre-o doi ani; ci l'aru fi primitu prea bucuros, inbarbatándu astfelu si pre altii a se face membrii. Incidentulu petrecutu cu preotulu, si nimicu alt'a, m'au impededatu atátu pre mine, celu cu „zelulu celu prea mare“ dupa cum afirma corespundintele, cátu si pre altii, de a ne inscrie cá membrii. —

Dice mai departe caseriu ca densulu „in contielegere cu bibliotecariulu G. si-au datu totu concursulu spre a se aduná membrii la vre-un'a siedintia, si anume odata pe calea publicata prin Gazeta iér' in dóue renduri pre cale privata.“ Cándu au scrisu, recte subscribitu, caseriu aceste au esprimat unu mare neadeveru, séu se me folosescu asta-data de un'a din espressionile proprii ale lui Teodoru Danu de odinióra, „au mintitu“, care espressionu acum se aude numai din gurile mocaniloru. Au aparutu ce e dreptu in „Gazeta“ c'am pe la finea anului 1873 unu articulu subscribitu de bibliotecariulu prin care au fostu rugati membrii a

se coaduná la o siedintia spre a se consultá despre sórtea cestiunatei reuniuni, dara numai la indemnulu seu, séu si a unui membru, si nici decátu a lui Teodoru Danu, iéra separatu se fi convocat adunarea membriloru vre-odata nu credu se scie cine-va dintre membrii, cu atát'a mai putienu nemembrii. Cum se fi convocat elu adunarea, séu mai putienu se fi stauritu baremu pentru aceea, — cá unulu cu intentiuni curate séu cum se mai recomanda inaintea p. t. publicu cetitoriu, — cándu totu déun'a la tóte ocaziunile, cándu se vorbiá despre reinfiintarea decadiutei societáti, erá in contra adunárei. Motivulu ca pentru ce au facutu acést'a, lu va scí densulu mai bine; eu din parte-mi inca lu presupunu. Apoi cándu ai de a face cu ómeni de calibrulu caseriu, atunci tóta iscusintia e de prisos, pentru ca totu nu va „merge tréb'a.“ Deocamdata numai atát'a caseriu; eara pre cei-lalti, cari suntu membrii, si dela cari singuri depinde venitoriu reuniunei, in interesulu acesteia si alu causei culturale a poporului, ii rogu si cu acést'a ocaziune sa se intereseze pentru dens'a, ori déca nu potu séu nu voiescu, se decida impartirea baniloru si trimiterea opurilor la locurile desemnate prin statute cá sa se folosésca mai bine, decátu sa le mai bata pravulu in biblioteca si pre la unii din membrii, iéra cu banii se speculeze caseriu firescu nu in folosulu bibliotecei. X.

Din Bucovin'a.

In mai multe diare suntu románii din tóte pártile provocati a aduce sciri despre cele ce se petrecu intre ei, despre viétia, despre esistintia loru. Aceste provocári se facura mai cu séma in dilele aceste din urma. Ele sémana a tienti cu deosebire la Bucovin'a; si cu totu dreptulu. Ne bucurasemu in modu nespusu dilele trecute cándu cetiramu in „Curierulu“ (dlui Balasanu) scirea imbucuratóre, ca in tóte numerele acestui diurnu are sa vie câte ceva si din Bucovin'a.

In desiertu a fostu in sa tóta mán-gaierea nóstra! Aru puté sa cugete cineva ca acést'a tacere a romániloru bucovineni e unu semnu de indestulire, de fericire perfecta. Dar' nu! Ea este asemenea contrariulu acestor'a. Ea este asemenea tacerei unui morbosu, carele necajitu fiindu de junghiuri si dureri nu póte scóte macaru unu spinu prin care sa-si atraga compatiunea si póte chiaru ajutorulu celoru ce-lu incungiura. — Grele dile ai ajunsu tu mezina intre surori. Odinióra fálfaiá pe murii capitalei tale „Sucév'a“ stindardulu marirei, stindardulu fericirei! Dar' adi? Adi de pe loculu unde stetea odata stégulu mándriei, a eroului Stefanu — se pléca din cándu in cándu unu mestécanu galbinu la frundia, palidu la cóje! Elu cresce incetu dintre petrile turnulu st. Dumitru, dar' cresce si amenintia din inaltimea turnulu pe cei ce privescu la elu fára a-lu întielege. Elu plánge: Elu slobóde lacrimile selo galbine asupr'a celoru ce trecu pe sub elu, dar' ei le scutura de pre capetele sele, si trecu mai departe fára de a se uitá celu putienu de unde vinu ele.

Mai odinióra de acolo resuná buciumululu lui Stefanu prin tóta tiér'a si provocá la activitate, la aparare cu arm'a. Dar' adi? Adi nu se scóla de acolo nime spre a spune macaru ca mai suntu inca urmasi de ai eroului pe acolo, nu spune macaru cineva de acolo cum-ca se mai vorbesce in acelu orasiu limb'a in care l'a indemnatu maica-sea pre Stefanu a se reintóce la voicicé sei! Pána nu se mai retacise o voce care totu dicea in „Albin'a“ câte un'a. Ea mai provocá la insotire, vorbiá despre o societate, despre unu

cabinetu de lectura pentru románii suceveni, despre limb'a románésca cá limba propunativa in liceulu de acolo. Dar'! . . . ea a incetatu — si cu ea totulu! Adi noi nu mai scimu, locuiescu in Sucév'a noi si románi, ori nemti si — iér' nemti — adeca renegati.

Acésta enigma, acestu verme ro-dietoriu in sa nu e incuibatu numai in Sucév'a. Elu s'a incuibatu in tóta tiér'a.

Noi amu adusu in loculu primu Sucév'a, cáci cá dela fost'a capitala a vechiei Moldove, dela ea asteptámu mai multu, cu atátu mai tare, incátu acolo cugetámu ca e unu numeru considerabil de puteri robuste, de academici absolvati! dar' ne insielaramu.

Acésta enigma s'a incuibatu si in capital'a actuala a Bucovinei. E dreptu aci e o societate literara, e si un'a academica. — Suntemu cu totu respectulu fatia de ele — póte cá ele pe teritoriulu loru se fia active! Dar' atunci fia-ne permisa intrebarea: cugeta societatea de literatura si la o generatiune venitóre care se fia in stare a propagá lumin'a intre poporu?

Cándu spunemu acésta parere, noi avemu o basa firma. Ni-arú puté objectá unii ca junimea romána de pe la academiile din imperiu e unu testimoni destulu de validu pentru ingri-girea sea fatia cu venitorulu. Dar' atunci le vomu raspunde cu totu resonulu, ca acést'a e inca productulu impulsulu datu de nemuritorulu Pumnulu, care inse din nefericire totu scade din di in di. Pe tempulu lui Pumnulu si prin unu tempu inca si dupa mórttea lui cándu intrai in cabinetulu de lectura a societáti pentru litoratur'a si cult. pop. r. d. Buc. 'ti batea inim'a de bucuria uitándute la multimea laietiloru de prin gimnasiu! adi in sa cándu intri in lontru nu numai ca nu vedi nici unu gimnasiastu, dar' nu vedi nici unu lectoru de leacu. Intrebámú cum de a disparutu intr'unu tempu asiá de scurtu numerulu studentiloru románi de pe la gimnasiu si scóla reala din Cernauti, incátu cándu te uiti prin raporturile anuale numai ici coala mai vedi câte unulu la care stá: „Nationalität! románisch?“ Póte sucursulu dela scólele primari e mai micu? Dar' noi vedemu ca numerulu scolariloru in comunu cresce pe di ce merge! Cum vine de la scóla reala din Seretiu nici nu esista macaru o catedra pentru limb'a romána cu tóte ca populatiunea constá in partea cea mai mare de románi?

Noi intrebámú societatea care are sa ingrijasca pentru progresulu literaturei románe in tóta Bucovin'a?

(Va urmá.)

Varietáti.

(†) *Elen'a* nascuta *Bratu*, veduva dupa *Antoniu Pred'a* negutatoriu in Avrigu, a trecut la cele eterne Dumineca in 27 Februaru (11 Martiu) a. c. la 1 óra dupa prandiu in urm'a unui morbu indelungatu in versta de 66 de ani.

Remasitiile-i pamentesci se voru inmorméntá Mercuri in 14/2 Martiu in comun'a Avrigu la 9 óre inainte de prandiu.

Aceste se aduc la cunoscentia amiciloru si a tuturor cunoscutiloru din partea suroriloru in sa viétia *Ecaterin'a* Mamulu si *An'a* Sasu, a fiiloru si ficeloru: *Eufrosin'a*, *Nicolae*, *Elen'a*, *Ioanu*, *Antoniu*, *An'a* si *Basiliu* precum si din partea celorlalte numérose rudeni cu inim'a fránta de durere.

* * *Multiamita publica*. VEDIENDU ME dlu Georgiu Corchesiu in vér'a anului trecut — chiaru in momentulu cándu avui de a face o caletoria spre a-mi indepliní obligamentulu militariu — devenitu in mare lipsa, a binevoitu a deschide o lista de contribui benevole spre ajutorarea mea si astfelu au contribuitu prea onorati domni:

Demetriu Munteanu 10 fl.; Andreic'a 3 fl.; David Löwy 3 fl.; Gerasimu Morariu 1 fl.; Dudutz Gábor 1 fl.; S. Korches 1 fl.; Sigmond Löwy 1 fl.; Keppich Samuel 1 fl.; Iuliu Hochmann 1 fl.

Sum'a 22 fl. v. a.

Primésca atátu prea onorati d-ni contribuenti cátu si dlu Georgiu Corchesiu cu mai profundu a mea multiamita si asigurarea distinsei stime.

Larionessi.

* * *Concursu s'a deschisu de Directiunea Reg. ung. de posta din Sibiu* la statunea de *magistru postalu* in *Cianu-mare de Câmpia* (Comitatulu Tord'a-Ariesiu) prelanga contractu si cautiune de 100 fl. bani gat'a. Competintiele anuale suntu:

150 fl. salariu.

40 fl. pausialu de cancelaria si 134 fl. 40 cr. pausialu de transportu. Petitiunile au a se substerne in restempu de trei septamáni (incependu dela 12 Martiu a. c. st. nou).

* * *Escesu*. Din S.-Sebesiu, comitatulu Sibiuului, ni s'a tramisu o corespundentia despre unu escesu din partea unor soldati din garnisón'a locala care s'a continuatu incependu de Sambata sér'a, — dumineca si luni sér'a. Escesulu ni se scrie a avutu urmári fórté grave. Dámu sub tóta reserv'a aceste linii; atragemu inse atentiunea organeloru respective asupr'a incidentulu regretabilu, cá sa nu aiba si alte urmári detestabile, pentruca precum ni se spune poporatiunea este fórté iritata.

Burs'a de Vien'a.

Din 2/14 Martiu 1877.

Metalicele 5%	63 —
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	67 80
Imprumutulu de statu din 1860 . . .	109 25
Actiuni de banca	825 —
Actiuni de creditu	149 80
London	123 75
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	74 25
„ „ „ Temisioreno	72 25
„ „ „ Ardelenesci	70 90
„ „ „ Croato-slavone	— —
Argintu	112 40
Galbinu	5 85
Napoleonu d'auru (poli)	9 87 1/2
Valut'a nóua imperiale germána . . .	60 70

Citatiune edictala.

Tom'a Denesiu de religiunea gr. or. din Porcesci, care si-a parasitu cu necredintia de trei ani pre soci'a sea Ann'a Lupescu de relig. gr. or. din Boiti'a, se citeza prin acést'a a se infatisá la subsemnatulu oficiu protopresbiteralu, cáci la din contra, dupa trecerea de unu anu si o di, se va decide procesulu incaminatu de numit'a muiere si in absentia lui.

Sibiu, 1 Martiu 1877.

Scaunulu protopresbiteralu gr. or. tract. II. alu Sibiuului.

Ioanu Popescu,
protop.

1—3

Banc'a generala de assecuratiune mutuala „TRANSILVANIA“.

VIII. Adunare generala

Marti in ^{22 Martiu}/_{3 Apriliu} 1877 dupa prándiu la 3 óre in sal'a Magistratulu din locu.

Obiecte de pertractare:

1. Darea de séma despre operatiunile anului 1876 si substernerea bilantiului.
2. Raportulu comitetulu de supraveghiare despre bilantiu.
3. Intregirea consiliulu administrativu.
4. Alegerea comitetulu de supraveghiare.
5. Propuneri incurse.
6. Sortiri de obligatiuni ale fondulu de intemeiare.

Sibiu in 3 Martiu c. n. 1877.

Consiliulu administrativu

1—1